

O náhradě škody podle vládního návrhu obč. zákona z r. 1937.*)

Karel K ř e p e l k a.

Vládní návrh občanského zákoníka z r. 1937 odchýlil se předně f o r m o u od platného obecného zákona občanského v tom směru, že předpisy o náhradě škody upravuje nikoliv jako platný zákon v hlavě 30., nýbrž v hlavě 42. v §§ 1120—1184. Vyšší číslování hlavy pojednávající o náhradě škody jest způsobeno tím, že nový vládní návrh zařazuje mezi hlavy platného o. z. o. jednak hlavy nové, tak na př. hlavu prvou „O zákonech“, hlavu druhou „O mezinárodním právu soukromém“, hlavu čtvrtou „O věcech“ z úvodu k dílu druhému, hlavu jedenáctou „O právu stavby“, hlavu čtrnáctou „O reálných břemenech“, jednak tím, že jsou hlavy číslovány jednotně bez ohledu na 3 díly, v něž se opět navrhovaný zákon dělí, takže vládní osnova má 47 hlav o 1369 paragrafech.

Nižší číslování příslušných paragrafů lze si vysvětliti tím, že vládní osnova vůbec se nedotýká valné části práva rodinného, t. j. manželského, práva mezi rodiči a dětmi, poručenstva a opatrovnictva, zkrátka právních poměrů upravených I. dílem o. z. o. pod rubrikou „Osobní práva“ s odůvodněním, že tato materie není k řešení ještě zralou.

Platný obč. zákoník z roku 1811 nemohl počátkem tohoto století postačiti rozmachu průmyslu, rozkvětu železnice a počínajícímu automobilismu svými předpisy 30. hlavy, neboť nepostihoval všechna nebezpečí, jež se proti počátkům minulého století v životě zrodila. Proto již v roce 1904 na prvním sjezdu českých právníků byly právě předpisy o náhradě škody předmětem největšího zájmu a 6 resolucí tohoto sjezdu bylo věnováno zamýšlené reformě jenom této části občanského zákoníka.

Snahy po reformě těchto předpisů sejevily jako boj mezi dvěma principy, jež mohou býti základem pro vznik povinnosti k ná-

*) Podle přednášky, přednesené na členské schůzi Právnícké jednoty moravské dne 16. listopadu 1937.

Některé otázky z debaty viz str. 134—136.

hradě škody, a to jednak mezi panujícím principem ručení za vinu, jednak principu ručení za výsledek.

Na zmíněném sjezdu stejně jako v literatuře se vyskytly však zajímavé teoretické konstrukce, podle nichž prý spočívá platný obč. zákoník již v tehdejší svém znění na principu ručení za výsledek a jenom výjimečně má některá ustanovení spočívající na zásadě ručení za vinu. Tento názor především zastávali Mauczka a Mataja, kteří vycházejíce ze známé paralely Ungrovy „Eigenes Interesse — eigene Gefahr“ (Handeln auf eigene Gefahr — Handeln auf fremde Gefahr, u Ungra však zůstal tento princip pouze legislativní pomůckou), snažili se najít tuto zásadu uzákoněnou v platných již předpisech XXX. hlavy obč. zákona.

Randa, Tilsch a Pavlíček vycházejíce ze správného názoru, že platný občanský zákoník spočívá na zásadě ručení za vinu, navrhovali již tehdy rozšíření ručení průmyslových podnikatelů stejným způsobem, jako bylo upraveno ručení železnic zákonem č. 27/69 ř. z. a zejména se přimlouvali, aby principál — tedy i živnostník — ručil neomezeně za svého zaměstnance, jehož výběru má věnovati největší péči. Zvláštní zájem byl také obrácen k ručení majitele zvířete, kdež byl dáván za vzor francouzský Code civile, v jehož čl. 1385. je uzákoněno bezvýjimečné ručení majitele zvířete za výsledek.

Výsledek těchto reformních snah byla třetí novela k obč. zákoníku, která pod č. 69/16 ř. z. rozšířila značnou měrou ručení zaměstnavatele za třetí osoby a v § 1320 zostrčila dosavadní ručení chovatele zvířete. Zejména pronikavou změnou byla však novelisace § 1315 o. z. o.

Podle jeho novelisovaného znění ručí ten, kdo použije k obstarání svých záležitostí vědomě osoby nebezpečné, jestliže se mu tedy dá přičítati nějaké zavinění při jejím výběru, za škodu, kterou tato v této činnosti způsobí třetí osobě. Použil-li však nezdátné osoby, ručí za tuto, aniž jest třeba dokazovati jemu jakékoliv zavinění.

O výklad tohoto předpisu byl veden značně zajímavý teoretický boj. Kdežto Randa vykládal toto ustanovení § 1315 tak, že v obou případech ručí zaměstnavatel pouze za vinu ve výběru anebo dohledu nad osobou způsobivší škodu, Krasnopolski stejně jako Schey dovozovali, že ustanovení § 1315 se nemůže vykládati omezeně na základě principu ručení za vinu, protože podle původního návrhu Martiniho byl tento předpis částí hlavy jednající o právech a závazcích vedlejších osob (Nebenpersonen) a teprve redakcí obč. zák. byl vřazen do hlavy o náhradě škody. Další

důvod viděl Krasnopolski v názoru redaktorů o. z. o., že princí-
pál ručí za všechno nebezpečí.

Rovněž Ehrenzweig vyvozuje, že kdo užívá osoby neschopné
k splnění svých záležitostí, ručí i bez jakéhokoliv zavinění za ni.
Nebezpečí škody prý totiž přivodí ten, kdo takovou osobu najal
a proto jest prý první a vzdálenější příčinou vzniklé škody. Je
tedy slušné, aby ručil za výsledek, jež přivodil. (Krasnopolski:
Erörterungen aus dem Öst. Schadenersatzrechte 12 a násl.;
Ehrenzweig: Schuldverhältnisse 622 a násl.)

Tyto důvody nepokládám za právně správné (viz moje pojed-
nání „O ručení za vinu a výsledek v osnově českoslov. obč. zák.“
str. 8 a násl.), poněvadž jsou sice velmi přesvědčivými legislativ-
ně politickými důvody pro uzákonění ručení za výsledek, v tomto
případě však nevyplývají ze znění platného předpisu § 1315 o. z. o.

Praxe se přiklonila k názorům zastávaným Krasnopolskim a
Ehrenzweigem i když z důvodů jiných než jimi uváděných. Náš
nejvyšší soud vychází totiž ze správného stanoviska slovní inter-
pretace, podle níž slůvko v ě d o m ě v § 1315 se vztahuje jenom
k pojmu nebezpečnosti osoby, které někdo použije k obstarání
svých záležitostí, nikoliv však k n e z d a t n o s t i této (na př.
Sb. n. s. 12.624). Poněvadž tedy u nezdatnosti není požadován
vědomý výběr osoby třetí, není v tomto případě zapotřebí nějaké
v i n y obstaravatele, nýbrž stačí, když se prokáže, že si dal ob-
starati své záležitosti osobou nezdatnou. Tento názor našeho nej-
vyššího soudu jest konstantní.

Bylo nutno upozorniti na tento vývoj a stav platného práva
a judikatury, abychom získali měřítko pro hodnocení dalšího vý-
voje reformních návrhů týchž předpisů za republiky.

Při tom si všimneme:

1. ručení za osoby třetí,
2. ručení podnikatelů,
3. ručení majitelů zvířat,
4. změny některých obecných ustanovení o náhradě škody.

Těchto obecných ustanovení proto až na posledním místě,
poněvadž jejich význam lze náležitě oceniti jen za současné
znalosti oněch předcházejících zvláštních předpisů.

1. Ručení za třetí osoby.

Podle návrhu subkomitétu pro revisi občanského zákoníka pro
Čsl. republiku z r. 1924 byl v § 1295 opět zdůrazněn princip ru-
čení za vinu, neboť podle jeho navrhovaného znění má každý

právo požadovati od škůdce náhradu škody, kterou mu učinil z e z a v i n ě n í.

Výjimkou z této zásady má býti zase ručení toho, kdo použil neschopné osoby k obstarání svých záležitostí.

V návrhu se povídá, že zavedení tohoto ručení odpovídá potřebě nynějšího hospodářského života, že by jinak vzhledem k pomocníkovu podřízenému postavení a jeho majetkovým poměrům musila ponejvíce zůstatí škoda nenahrazena a že právě ve velkém podniku, kde podnikatel sám při styku s obecnstvem ustupuje do pozadí a tento styk se děje takřka výlučně jeho zřízenčí, zvyšuje se možnost poškození obecnstva zřízenčí úměrně k jejich počtu (důvodová zpráva str. 170).

Naproti tomu vládní osnova navrhuje nové znění § 1315 ve svém § 1143 takto: „Odpovídá i ten, kdo vědomě užije nebezpečné osoby k obstarání svých záležitostí, za škodu, kterou tato osoba nebezpečnou svou povahou způsobí v tomto svém povolání“ a v § 1144 pokračuje: „Kdo vědomě užije nezdatné osoby k obstarání svých záležitostí, odpovídá za škodu, kterou tato osoba svou nezdatností způsobí v tomto svém povolání.“

Ustanovení tato pojednávají zřejmě o obou případech, jež upravuje § 1315 o. z. o.

Důvodová zpráva praví, že podle textu superrevisní komise z roku 1931 — byl shodný s textem subkomitétu z roku 1924 — se nevyžadovala v tomto paragrafu vědomost o nezdatnosti osoby, která způsobila škodu. Protože ale v praxi se ukázalo, že se může o d p o v ě d n o s t z a n e z d a t n é osoby snadno p ř e p í n a t i, vrací se na přání v meziministerském řízení projevené konečné znění k tomu, co svého času navrhovala justiční komise panské sněmovny. Sama důvodová zpráva dodává, že tento návrh panské sněmovny však byl přece v poslední chvíli změněn. Byl změněn a to v podstatě k v ů l i r o z v o j i p r ů m y s l o v ý c h a o b c h o d n í c h p o m ě r ů, v nichž již tehdy zákonodárcům zdálo se nutno, aby podnikatel ručil přísněji za své pomocníky, když jeho osoba ustupuje stále více do pozadí.

Také podle sdělení ministerstva spravedlnosti ve Věstníku z r. 1916 (str. 119) byl § 1315 ve svém znění upraveném třetí dílí novelou vysvětlen v ten smysl, že zmíněná novela zosřtila ručení zaměstnavatele v z á j m u o b c h o d u potud, že zaměstnavatel ručí za nezpůsobilost požívané osoby i v tom případě, když mu tato nebyla neb nemusila býti známa v době sjednání oné osoby.

Obava vládní osnovy o nebezpečí přepínání ručení podnikatele není vůbec odůvodněna a je ukřivděním praxi. Vždyť judikatura

po počátečních rozpacích vykládá dosud platný předpis § 1315 o. z. o. již úplně konstantně a také si vytvořila zcela spolehlivý výklad pojmu nezdatnosti.

K důkazu nezdatnosti náš nejvyšší soud vyžaduje, aby vady díla, resp. jednání zaměstnancova měly původ buď v jeho technické nezpůsobilosti nebo rozumové nedostatečnosti anebo v jeho mravní nespolehlivosti (Vážný 4765, 5110, 7780 a j.).

Při tom ani případné trestní odsouzení pomocníkovo není rozhodující. Nestačí totiž k pojmu nezdatnosti, aby škoda byla způsobena h r u b o u nedbalostí, nýbrž jest třeba, aby tato nedbalost byla v ě d o m á bez ohledu na to, zda zakládá či nezakládá skutkovou podstatu trestního činu (na př. Vážný 5959, 12.624). Jest tedy praxí vykládána nezdatnost pomocníka způsobem, jenž znamená střední a proto již správnou cestu mezi zájmy ručících zaměstnavatelů a poškozovaných osob.

Naproti tomu podle vládní osnovy, jež vlastně se vrací k právnímu stavu, jaký byl na počátku platnosti o. z. o. do třetí novely t. j. od roku 1811—1916, by ve většině případů poškození nedošli vůbec náhrady škody, poněvadž pomocníci zaměstnavatelovi jako na př. př. vozkové, obchodní jednatelé, příruční, sluhové a pod. bývají většinou osoby nemajetné, na nichž nelze se hojiti. Tento stav byl by tím povážlivější, že za nynějších stále komplikovanějších poměrů obchodních a společenských jest téměř výjimkou, když výhradně sám podnikatel přichází se zákazníkem do styku a naopak jest pravidlem, že zákazníci jednají se zmocněnci podnikatelů.

Není tedy odůvodnění důvodové zprávy, že prý se ukázalo, že se odpovědnost za nezdatné osoby může snadno přepínati a proto že na přání projevená v meziministerském řízení se vrací osnova k návrhu justiční komise panské sněmovny, naprosto přesvědčivé, neboť naopak jak shora již bylo poukázáno, jest judikatura ve výkladu § 1315 o. z. o. již značně ustálená a nečiní výklad pojmu nezdatnosti v praxi žádných zvláštních obtíží. Kromě toho jest toto odůvodnění vládní osnovy nedůsledné. Porovnáme-li je na př. s odůvodněním téže osnovy rámcového zachycení kolektivní smlouvy na str. 366 dův. zprávy, čteme s podivením, že proto ponechala úpravu hromadné smlouvy zvláštním předpisům, poněvadž se dospělo k názoru, že byl-li vytvořen názor na právní povahu hromadných smluv o pracovních poměrech dosud neupravený zvláštními zákony dnes, kdy obč. zák. neznal hromadné smlouvy, bude prý si p r a x e v ě d ě t i r a d y s h r o m a d n ý m i s m l o u v a m i i za režimu nového zákoníka.

Je-li tedy osnovou na jedné straně přenášen na praxi mnohem odpovědnější úkol, jakým jest interpretace zcela všeobecných dvou ustanovení dnes tak důležité instituce jako je kolektivní smlouva, jest jistě tatáž praxe také schopna dále vykládati dávno již ustálené pojmy.

Docházívá proto k závěru, že vládní osnova z roku 1937 v navrhovaných §§ 1143 a 1144 znamená návrat ke stavu r. 1811 s tím rozdílem, že až do r. 1916 byl alespoň ojedinele zaměstnavatel činěn odpovědným za třetí nezdatnou osobu bez ohledu na své zavinění, kdežto podle osnovy bude jen tehdy práv poškozenému, jestliže témuž se zdaří důkaz zavinění zaměstnavatele. Je tedy vládní osnova v naznačeném směru s hlediska sociálního k r o k e m z p ě t.

2. Ručení podnikatelů.

Ručení podnikatelů jest upraveno novým předpisem § 1146, podle něhož podnikatel odpovídá za škodu způsobenou jeho podnikovými zaměstnanci v posláni jim svěřeném.

Z dikce právě uvedeného ustanovení vyplývá, že odpovědnost podnikatele jest obmezena co do místa, času i kvality. Podnikatel neručí totiž za škody, které zaměstnanec způsobí při příležitosti plnění úkolů, tedy ani za škody způsobené ex delicto, kdyby na př. pomocník zákazníkovi něco ukradl, nýbrž jenom za škody, způsobené prováděním příkazu v čase, na místě a při práci, kterou zaměstnavatel pomocníku uloží, na př. by zničil opravovaný kus nábytku.

Uzákoněním tohoto předpisu by ovšem se stal zcela zbytečným předpis nyní platného § 1316 o. z. o., jenž upravuje ručení hostinských, plavců a povozníků, jakož i ostatních osob označených v § 970 o. z. o., poněvadž jest jen speciální normou proti obecnější normě § 1146.

S tímto předpisem systematicky souvisí další dva paragrafy, upravující ručení za škodu vzniklou z nebezpečného podnikání. Jsou to §§ 1152 a 1153. Prvý z nich upravuje ručení podniků k r o m o b y č e j n ě nebezpečných, druhý z nich ručení jiných podniků nebezpečných.

Návrh subkomitétu z r. 1924 a stejně s ním také osnova z roku 1931 pokládala za zvláště nebezpečný podnik „živnost provozovanou ve velkém, zvláště továrny, plavby, doly nebo lomy, a když se při tom používá páry, plynu neb jiné živelné síly (elektřiny, vody, horkého vzduchu a pod.), vyrábí výbušné látky nebo se jich používá při provozu“ na

rozdíl od ostatních, jež nejsou provozovány ve velkém, ač jsou živnostmi téhož druhu. Vládní osnova vůbec žádné definice těchto podniků neuvádí. Pouze v důvodové zprávě vysvětluje, že podniky kromobyčejně nebezpečné jsou ty, při jejichž provozu, jak učí zkušenost, může snadno dojít ke škodě, i když se dbá veškeré možné opatrnosti, na př. výroba třaskavin. Ostatními nebezpečnými podniky jsou ony, s jejichž provozem jsou sice nutně spojená určitá nebezpečí, ale jen taková, že zpravidla šetřením příslušných předpisů a opatřením potřebných zajišťovacích zařízení lze je předejít. Zda jde o podnik nebezpečný a které kategorie, bude prý úkolem znalců.

Kriterion osnovy z r. 1931 prý nelze použítí na rozlišení obou podniků.

V tomto směru zdá se mi názor vl. osnovy neodůvodněným a nesprávným. Jest příliš těžkým úkolem pro znalce, aby sám rozhodoval o tom, zda nějaký podnik jest kromobyčejně nebezpečný nebo pouze nebezpečný nebo dokonce bez jakéhokoliv nebezpečství. Úkol daný zde znalcům jest nesnadný pro naprostou neurčitost oněch tří pojmů. Příliš bude záležeti na vzdělání, zaměstnání, stáří a konečně osobních vlastnostech znalce, který bude se vyjadřovati o nebezpečnosti podniku. Tím ovšem bude dán podnět k největší rozmanitosti v rozhodování soudů a poněvadž půjde vlastně převážně o skutkové zjištění, nebude cíci ani nejvyšší soud jednotně judikovati, bude-li nižšími stolicemi ve stejných případech věc různě po stránce skutkové zjištěna.

Z tohoto důvodu pokládám za účelnější, když v samém zákoně bude již dáno právě znalcům, kteří v podobných sporech jistě budou míti důležitý úkol, vodítka alespoň v podobě vypočtení hlavních znaků kromobyčejné nebezpečnosti resp. nebezpečnosti vůbec, než když se ponechává vlastně vytváření právních pojmů, jako je nebezpečnost, znalcům. Také Randa ve svém návrhu na novou redakci 30. hlavy o. z. o. v §§ 1317 se rozhodl pro příkladný výpočet zdrojů nebezpečí ve stejném znění, jako návrh subkomitétu z r. 1924, který převzal navrhované znění §§ 1317 a 1317a od Randy.

Podnikatel kromobyčejně nebezpečného podniku může se podle § 1152 vl. osnovy exkulpovati jediné důkazem, že škoda byla způsobena buď vyšší mocí nebo vlastním jednáním poškozeného nebo jednáním osoby jiné, za kterou podnikatel neodpovídá.

Jest zde tedy exkulpace upravena stejným způsobem jako v platném zákoně o ručení železnic č. 27/69 ř. z.

Vyšší moci má býti rozuměna neobyčejná příhoda, která nemá jíc původ v podnikání způsobem i silou přesahuje události, které lze očekávat podle pravidelného běhu. Vládní osnova odvažuje se definice, ač stará právní zkušenost učí, že každá definice v zákoně je nebezpečná.

K této definici vyšší moci zvlášť důvodová zpráva zdůrazňuje, že nezáleží tolik na tom, zda jde o vliv čistě vnější, nýbrž na tom, zda vnitřně je příhoda předmětu a způsobu podnikání cizí.

Tímto výkladem chce zdůrazniti patrně osnova, že nemá býti ulpíváno na přísném rozlišování vnitřních a vnějších událostí, jak činí t. zv. objektivní teorie při výkladu pojmu vyšší moci. Podle této totiž vzniká otázka, zda v konkrétním případě nastane či nenastane povinnost k náhradě, jenom tehdy, jestliže jest zjištěna nějaká příčina, která zvnějška působí na provoz, kdežto při příčině vnitřní nastává tato povinnost vždy. Naopak vl. osnova staví se na hledisko teorie subjektivní, která zdůrazňuje hlavně zjištění, zda v konkrétním případě ani nejpečlivější opatrností, která může býti rozumně žádána, se nedala v konkrétním případě předejít. (Randa 110 a násl., Demogue 1. c. IV. 406 a násl., Křepelka: Ručení za vinu a za výsledek v osnově čl. obč. zákoníka str. 11.)

Podnikatel jiného (nikoliv kromobyčejně) nebezpečného podniku může se podle § 1153 zprostiti odpovědnosti také tehdy, když poškození nastalo přes to, že se dbalo veškeré pečlivosti podle poměrů potřebné. Při tom osnova v závorce uvádí § 1122, čímž poukazuje na hodnotící měřítko nedostatku vědomostí při přičítání škody, jímž podle vl. osnovy jest nedostatek pozornosti, pečlivosti, vědomostí nebo zkušeností lidí průměrných vlastností.

Má tím býti naznačeno, že jest třeba při důkazu exkulpace pozorně přihlížeti především k technickým možnostem, ale že nelze na zaměstnavateli vyžadovati takových opatření, jež by podnikatel průměrných schopností nečinil a nemohl činiti, protože by znamenaly pro něho ztrátu výdělku a tedy i zájmu na podnikání.

K vůli úplnosti dodávám, že podnikatel v obou těchto případech jest povinen uhraditi poškozenému pouze náklady na léčení, ušlý neb v budoucnosti ucházející výdělek, nikoliv však bolestné. Tak stanoví vl. osnova rozsah ručení podnikatele v § 1157. Rovněž další zvláštnost týkající se rozsahu ručení majitelů nebezpečných podniků spočívá v tom, že soudce nemůže jim ani z důvodů zvláštního zřetele hodných uložit povinnost k placení příspěvků na výživné jiným blízkým osobám příbuzným usmrcené osoby, než

keré podle zákona byl usmrcený povinen živiti, jak v jiných případech nově ustanovuje vl. osnova v § 1163.

Již v roce 1924 bylo poukazováno zejména z řad podnikatelů na neobyčejné zatížení, jež bude míti za následek právě uvedené rozšíření podnikatelského ručení. Zvýší se totiž prémie v odpovědnostním pojištění v naší republice asi pateronásobně.

Jestliže tedy přes tyto vážné námitky podnikatelů se znovu dostaly do vl. osnovy oba §§ 1152 a 1153 nově upravující ručení za škodu vzniklou z nebezpečného podnikání, jest to důkazem, že vl. osnova v tomto směru se postavila zcela na stanovisko sociální.

Pokud ovšem dojde k úrazům v podnicích nebezpečných u dělníků, zůstávají nezměněny předpisy zákona o úrazovém pojištění č. 1/88 ř. z.

3. Ručení majitele zvířete.

Randa a podle něho stejně i návrh subkomitétu z r. 1924 rozlišuje zásadně ručení chovatele zvířete domácího, jež má k svému výdělku nebo ke své výživě, od ručení za zvířata o st a t n í, t. j. zvířata divoká a zvířata, jež má chovatel jen k vůli zábavě.

V prvním případě měl ručiti chovatel zvířete jenom tehdy, jestliže neprokáže, že při opatrování dbal pečlivosti potřebné v pospolitém životě. Měl tedy ručiti chovatel zvířete domácího, chovaného k výdělku nebo k výživě, stejným způsobem jako ručí dnes. Mělo býti pouze obráceno důkazní břemeno.

V osnově z r. 1931 se rozlišuje ručení chovatele zvířete nebezpečného a jiného. Bezvýjimečně odpovídá jenom chovatel zvířete nebezpečného. Chovatel jiného zvířete odpovídá jedině tehdy, neprokáže-li, že dbal při opatrování a dohledu pečlivosti potřebné podle poměrů. Která zvířata jest považovati za nebezpečná, osnova z r. 1931 neuvádí. V důvodové zprávě na str. 311 však výslovně jest uvedeno, že superrevisní komise byla toho mínění, že nelze na nebezpečnost souditi z té okolnosti, že zvíře způsobilo škodu. Bylo by proto patrně věci důkazního znaleckého z ostatních skutečností usouditi, zda zvíře bylo či nebylo nebezpečné.

Vedle chovatele nebezpečného zvířete, jenž měl ručiti i tehdy, jestliže vůbec neměl vinu na škodě, by ovšem stíhala odpovědnost případně třetí osobu bez jeho vědomí nehodu zaviniší podle obecných ustanovení.

Ve vl. osnově vrací se tato úplně ke znění platného § 1320, jak

byl upraven třetí dílí novelou a pouze míru chovatele zvířete stanoví způsobem odpovídajícím měřítku péče průměrných lidí ustanovenému v § 1122. Může se totiž chovatel zvířete exkulpativati jediné tím, že dbal při opatrování a dohledu veškeré pečlivosti podle poměrů potřebné. Ustanovení o poranění vzteklými psy podle dekretu z 11. ledna 1816 zůstalo v platnosti.

Jest litovati, že vl. osnova se vrací ke způsobu ručení dosud platného práva, když při luxusních zvířatech, jež pro vzrůstající zájem o zvířata stává se zejména v městech velmi aktuálním, nebylo přihlíženo k návrhům vyšlým již z prvního vědeckého sjezdu českých právníků roku 1904 a zastupovaným Randou. V moderních systémech, jako na př. v německém obč. zákoně § 833 jest již podobným způsobem ručení chovatelů zvířat upraveno.

Zjištění zvířete luxusního resp. užitkového by nečinilo jistě praxi obtíží.

Pokrokem jest ovšem ustanovení navrhovaného § 1151, jenž stanoví povinnost toho, kdo zastihne na pozemku cizí zvířata, k jejich přiměřené výživě a k vydání, dá-li ovšem jejich vlastník přiměřenou jistotu. Tímto ustanovením byla totiž odstraněna jakákoliv pochybnost v tom směru, zda a v jakém rozsahu jest povinen zadržovatel vyživovati zabavená zvířata.

Současně jest v témž § ustanoveno, že nepodá-li žaloby na náhradu způsobené škody do 8 dnů od té doby, kdy zvěděl, kdo jest vlastníkem zvířat, jest povinen je vrátiti. Tímto ustanovením jest automaticky v samém zákoně rozhodnuto, od kdy se počítá osmidenní lhůta, jež při výkladu dosud platného § 1321 byla sporná.

4. Změny v obecných ustanoveních o náhradě škody.

Konečně sluší upozorniti na rozdíly v základních pojmech právních norem upravujících náhradu škody. Tak hned při pojmu škody jest v definici zdůrazněno, že má býti škůdcem nahrazena i škoda imateriální. Za takovou škodu jest považovati bolestné, neboť jest určeno nejen k tomu, aby vyvažovalo tělesné, ale i duševní útrapy poškozeného.

Poněvadž nemá býti při posuzování jeho přiměřenosti přikládán rozhodující význam sociálním poměrům poškozeného, jest ustanoveno v § 1120, že ušlý ziskem se rozumí to, co někdo ztratí na zisku, kterého by se mu dostalo podle pravidelného běhu věci. Jest tu objektivisováno měřítko ušlého zisku bez ohledu na osobu poškozeného.

Osnova upravuje dále rozšířeným způsobem náhradu škody v případě usmrcení živitele. Jestliže podle § 1162 byla usmrcena osoba v době zranění podle zákona povinná vyživovati jinou osobu nebo mohla-li jí v budoucnosti vzniknouti taková povinnost, je oné třetí osobě poskytnouti náhradu toho, co jí uchází a to placením peněžitého důchodu, pokud by byla usmrcená osoba se zřetelem k pravděpodobné době jejího života bývala povinna vyživovati onu třetí osobu.

Osnova tedy způsobem vylučujícím pochybnost stanoví povinnost k výživě nascitura a osob, jež teprve po smrti úrazem postiženého se staly neschopnými se živiti. Podle § 1158 může z důležitých důvodů soudce a jenom na návrh poškozeného přiznati jemu přiměřené odbytí místo peněžitého důchodu jako náhradu výdělku ucházejícího v budoucnosti.

Novým jest ustanovení navrhovaného § 1163, podle něhož z důvodů zvláštního zřetele hodných lze přiznati příspěvek na výživné jiným blízkým osobám příbuzným usmrcené osoby, kterým tato poskytovala takový plat nejsouc k tomu podle zákona povinna, když by o jejich nutnou výživu bez takového příspěvku nebylo postaráno; při tom je hleděti k tomu, jak dlouho by se pravděpodobně byl onen plat poskytoval.

Ustanovení toto však neplatí v případech §§ 1152 a 1153 při škodě vzniklé z nebezpečného podnikání.

Nutno zdůrazniti, že jde o pouhou možnost danou volné úvaze soudcovské, takže nárok oněch osob na rozdíl od nároků osob po zákonu k výživě oprávněných má býti vykládán hodně opatrně.

Také rozsah takové náhrady škody by byl podstatně užší, poněvadž zákon mluví jenom o příspěvku. Konečně zůstává nejasno, kdo jest míněn oněmi blízkými osobami. Podle mého názoru bylo by nutno analogicky rozuměti těmito osobami podle § 5 zák. čís. 64/31 Sb. z. a n. odpůřícího řádu osoby tam uvedené.

Zcela novým je také ustanovení navrhovaného § 1159, který stanoví, že když poškozený je podle zákona povinen konati pro jiného práce v jeho domácnosti nebo podniku, je této jiné osobě povinen škůdce platiti peněžitý důchod za ucházející práce.

Osnova se však nezmiňuje, zda jde o práce konané bezplatně či za úplat. Mám za to, že osnova míní povinnost k pracím bezplatnou.

Konečně v § 1160 jest výslovně ustanoveno, že když byl poškozený zohyžděn při hrubé nedbalosti škůdcově, že vzniká povinnost k náhradě škody, pokud zohyždění může býti na

překážku lepší budoucnosti poškozeného. Je zde výslovně tedy zdůrazněno, že poškozený může býti i muž.

Z těchto hlavních změn navrhovaných vládní osnovou jest patrné, že vládní osnova se v celku omezuje ve své 42. hlavě jednající o náhradě škody opravdu jenom na úpravu a modernisaci platných již textů, jak si to vytkla za cíl v důvodové zprávě na str. 240. Některými navrhovanými změnami v této hlavě se však snaží základně změnit rozsah i obsah ručení, ne však vždy způsobem právě šťastným. Bylo účelem této úvahy na tyto nedostatky upozorniti.